

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра права Європейського Союзу

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність – 293 «Міжнародне право»

Освітня програма/спеціалізація – «Міжнародне право»

Статус дисципліни – за вибором студента

Рік набору – 2017

Робоча програма навчальної дисципліни «Інституційне право Європейського Союзу» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 293 «Міжнародне право» спеціалізації «Міжнародне право» міжнародно-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 22 с.

Розробник

Маринів Іванна Ігорівна – доцент кафедри права Європейського Союзу
кандидат юридичних наук

Гарант освітньої програми

Комарова Тетяна В'ячеславівна – доцентка кафедри права Європейського Союзу, докторка юридичних наук, доцентка

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного права
(протокол № 3 від 7 листопада 2017 р.)

Зміни та доповнення затверджено на засіданні кафедри
Права Європейського Союзу
(протокол № 1 від 1 вересня 2020 р.)

Завідувач кафедри

Яковюк Іван Васильович

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Очікувані результати навчання.....	5
3. Програма навчальної дисципліни.....	7
4. Обсяг і структура навчальної дисципліни.....	11
5. Теми лекційних і практичних занять.....	12
5.1. Теми лекційних занять.....	12
5.2. Теми практичних занять.....	14
6. Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання	16
7. Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	19

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Інституційне право Європейського Союзу» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародне право» підготовки бакалаврів спеціальності 293 «Міжнародне право» галузі знань 29 «Міжнародні відносини».

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 5	Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»	За вибором студента	За вибором студента
Модулів – 3	Спеціальність – 293 «Міжнародне право»	Рік підготовки:	Рік підготовки:
		5-8 семестр	5-8 семестр
Загальна кількість годин - 150	Спеціалізація – «Міжнародне право»	Лекції	Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2-4, самостійної роботи студента - 4-6.		Рівень освіти – перший (бакалаврський)	32 год.
	Практичні заняття		Практичні заняття
	32 год.		8 год.
	Самостійна робота		Самостійна робота
	86 год.		138 год.
		Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань іспит	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань іспит

Мета навчальної дисципліни – формування цілісної системи професійних знань, умінь, навичок та інших компетентностей здобувачів вищої освіти в специфічному сегменті функціонування унікального інституційного механізму організації наднаціонального типу (*sui generis*), виявлення управлінських, організаційних, кадрових та інших аспектів інституційного механізму, діяльності органів та агенцій ЄС.

Завдання:

– усвідомлення теоретичних основ діяльності інституцій, органів, агенцій Європейського Союзу, як основних та допоміжних інструментів

забезпечення здійснення внутрішньої та зовнішньої політики Європейського Союзу;

- набуття умінь з орієнтування в установчих актах Європейського Союзу та актах прийнятих інституціями;

- формування системи теоретичних знань щодо еволюції правового статусу, місця і ролі кожного елемента інституційної системи Європейського Союзу;

- оволодіння теоретичними знаннями щодо особливостей взаємодії та взаємоконтролю інституційного механізму Європейського Союзу;

- розвиток системи знань щодо ролі агенцій в процесі забезпечення найбільш ефективної реалізації галузевих політик Союзу та наданні допомоги в подоланні кризових ситуацій в інтеграційному просторі;

- оволодіння інструментарієм щорічних звітів інституцій, органів та агенцій Європейського Союзу.

Пререквізити: «Міжнародне публічне право», «Теорія держави і права», «Право Європейського Союзу», «Конституційне право».

Кореквізити: «Право міжнародних організацій», «Право Європейського Союзу в сфері юстиції та внутрішніх справ».

Постреквізити: «Європейський Союз в міжнародних відносинах».

Мова навчання – українська.

2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН 1. Демонструвати знання й розуміння знання міжнародного права та права Європейського Союзу в інституційному праві Європейського Союзу.

РН 2. Демонструвати розуміння щодо розмежування міжнародної міждержавної співпраці, яку забезпечують міжнародні міждержавні організації та комунітарної співпраці держав, яку забезпечують інститути ЄС.

РН 3. Формулювати особисту думку та доказово її представляти в аспекті аналізу чинників та передумов еволюції правового статусу інституційного механізму ЄС

РН 4. Характеризувати порядок формування, повноваження, прийняття рішень інститутами, органами, агенціями ЄС.

РН 5. Демонструвати розуміння законодавчого процесу ЄС.

РН 6. Визначати правовий статус «інституту», «органу», «агенції».

РН 7. Аналізувати феномен дефіциту демократії та шляхи його подолання.

РН 8. Надавати правову оцінку взаємодії та взаємоконтролю інституційного механізму Європейського Союзу.

РН 9. Формулювати нові гіпотези та наукові проблеми в галузі інституційного права, обирати належні напрями й відповідні методи для їх дослідження.

РН10. Визначати останню інформацію про стан реформ, що мають місце в інституційній системі Європейського Союзу.

Навчальна дисципліна забезпечує формування студентами загальних і спеціальних компетентностей та набуття результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою «Міжнародне право», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 6. Навички збору і аналізу інформації з національних і міжнародних джерел.

Спеціальних компетентностей:

СК 3. Знання і розуміння процесів впливу міжнародного права на функціонування міжнародного співтовариства, взаємодії норм міжнародного права з іншими нормативними міжнародними системами.

СК 8. Здатність тлумачити міжнародно-правові звичаї, міжнародні договори, односторонні міжнародно-правові акти держав, резолюції міжнародних міжурядових організацій та міжнародних міжурядових конференцій.

СК 9. Здатність виявляти проблеми і працювати в основних сферах взаємодії міжнародного і національного права.

СК 13. Знання і розуміння історії, природи та правового статусу Європейського Союзу.

СК 14. Розуміння джерел права Європейського Союзу та знання ключових рішень Суду справедливості Європейського Союзу.

СК 23. Здатність надавати юридичні висновки й консультації з питань міжнародного права, розробляти міжнародно-правову позицію в інтересах держави.

Програмних результатів навчання:

ПРН 4. Демонструвати знання джерел міжнародного права як результату процесу міжнародної правотворчості.

ПРН 5. Характеризувати процес імплементації міжнародно-правових зобов'язань у національний правопорядок України.

ПРН 6. Здійснювати аналіз законодавства України на відповідність нормам міжнародного права.

ПРН 14. Характеризувати системи універсальних та регіональних міжнародних механізмів захисту прав людини.

ПРН 16. Аналізувати правову систему Європейського Союзу та практику Суду справедливості Європейського Союзу.

ПРН 17. Інтерпретувати механізми міжнародно-правового співробітництва Європейського Союзу з третіми країнами, у тому числі з Україною.

ПРН 21. Визначати межі правосуб'єктності юридичних і фізичних осіб, об'єднань, громадських організацій у конкретних правовідносинах.

ПРН 23. Демонструвати здатність до праці в міжнародно-правовому контексті.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Історія становлення та загальні принципи побудови інституційної системи Європейського Союзу.

Тема 1. Історія становлення інституційної системи Європейського Союзу.

Характеристика інституційного механізму Європейського Співтовариства вугілля та сталі. Повноваження Вищого керівного органу, Ради Міністрів, Загальної Асамблеї та Суду Правосуддя.

Правовий статус інституцій Європейського Економічного Співтовариства та Співтовариства з атомної енергії. Вплив Конвенції про заснування деяких спільних інституцій для Співтовариств 1957 р. на інституційний механізм. Роль практика діяльності Ради Міністрів та Суду правосуддя на еволюцію правового статусу Асамблеї в 1960-х роках.

Аналіз Брюсельського Договору про злиття 1965 року. Роль Люксембурзького компромісу на процеси прийняття рішень в Раді Міністрів.

Внесок бюджетних договорів 1970 і 1975 рр. в обсяг повноважень інституції.

Передумови та причини створення Європейської Ради 1974 р.

Передумови та причини створення Рахункової Палати 1977 р.

Реформування інституційного механізму Європейського Союзу за Єдиним Європейським актом 1986 р., Маастрихтським Договором 1992 р., Амстердамським Договором 1997 р., Ніццьким Договором 2001 р., та Лісабонським Договором 2007 р.

Тема 2. Принципи побудови інституційної системи Європейського Союзу.

Розмежування правового статусу «інститут», «орган», «агенція».

Принцип наділення компетенцією, субсидіарність та пропорційність, принцип лояльної співпраці, принцип інституційної рівноваги., принцип солідарності.

Інші принципи організаційного механізму ЄС: суміщення функцій; поліцентричність структури; принцип розподілу влади та його реалізація в рамках інституційної системи ЄС; прозорість та відкритість; узгодження наднаціонального та міжурядового методів співпраці; колегіальність при прийнятті рішень; процедурна визначеність та вмотивованість актів.

Принципи міжнародного права та їх місце в системі принципів інституційної структури ЄС.

Модуль 2. Європейський Парламент, Європейська Рада, Рада Європейського Союзу, Європейська Комісія, Суд Європейського Союзу, Європейський Центральний Банк, Рахункова Палата

Тема 3. Європейський Парламент.

Історія заснування Загальної Асамблеї та розвиток її повноважень.

Акт про вибори представників в Асамблею шляхом загального прямого голосування від 20 вересня 1976 р.

Склад, порядок формування та правовий статус депутата Європейського Парламенту.

Порядок проведення виборів до Європейського Парламенту. Принципи права участі у процедурі виборів у Європейський Парламент для громадян Союзу, які мешкають в державі-члені, що не є державою їх національного громадянства.

Порядок роботи, структура та прийняття рішень в Європейському Парламенті.

Законодавча функція Європейського Парламенту: загальна та спеціальна законодавча процедура. Процедура консультацій.

Бюджетна функція та функція політичного контролю Європейського Парламенту.

Тема 4. Європейська Рада.

Заснування та етапи формалізації правового статусу і ролі Європейської Ради.

Трансформація статусу Європейської Ради за Лісабонським договором.

Склад, порядок роботи, повноваження та прийняття рішень в Європейській Раді.

Аналіз діяльності Європейської Ради в розробці стратегій Європейського Союзу.

Характер відносин Європейської Ради з іншими інституціями Європейського Союзу

Тема 5. Рада Європейського Союзу.

Еволюція правового статусу Ради Європейського Союзу

Склад та порядок формування Ради Європейського Союзу.

Повноваження конфігурацій Ради Європейського Союзу.

Головування та проведення засідань в Раді Європейського Союзу.

Прийняття рішень в Раді Європейського Союзу.

Роль Комітету постійних представників (Корепер) у законодавчій діяльності, що здійснюється Радою Європейського Союзу

Тема 6. Європейська Комісія.

Еволюція правового статусу Європейської Комісії.

Склад та порядок формування Європейської Комісії.

Інститут незалежності комісарів, вимоги до комісарів, відставка окремого комісара.

Роль Європейської Комісії в законодавчому процесі Європейського Союзу.

«Квазісудові» повноваження Європейської Комісії. Європейська Комісія як «охоронець європейської інтеграції».

Делеговані повноваження Європейської Комісії.

Характер відносин Європейської Комісії з іншими інституціями Європейського Союзу.

Тема 7. Суд Європейського Союзу.

Створення та еволюція правового статусу судових установ Європейських співтовариств.

Еволюція правового статусу Суду Справедливості та Загального Суду Європейського Союзу.

Юрисдикція Суду Справедливості: види позовів.

Загальний Суд: склад, порядок формування, строк повноважень, структура.

Захист права ЄС в Суді Європейського Союзу: прямі і непрямі провадження.

Провадження проти держав-членів, що порушують свої зобов'язання за правом ЄС: підстави ініціювання, суб'єкти, порядок розгляду, характер рішень Суду справедливості.

Провадження проти інститутів, що ухвалюють незаконні правові акти ЄС: підстави ініціювання, суб'єкти, порядок розгляду, характер судових рішень.

Провадження проти незаконної бездіяльності інститутів ЄС: підстави ініціювання, суб'єкти, порядок розгляду, характер рішень Суду справедливості ЄС.

Преюдиціальні провадження: визначення, природа, суб'єкти, порядок розгляду, характер рішень Суду справедливості.

Тема 8. Європейський Центральний Банк.

Створення Європейського Центрального Банку та європейської системи центральних банків.

Джерела правового статусу, склад, порядок формування та порядок роботи Європейського Центрального Банку.

Повноваження Європейського Центрального Банку.

Керівна Рада та Правління Європейського Центрального Банку: склад, голосування, повноваження, засідання.

Тема 9. Рахункова Палата.

Склад і порядок формування Рахункової Палати.

Незалежність інституту Рахункової Палати: роль та місце в механізмі стримувань та противаг.

Вимоги до членів складу Рахункової Палати ЄС.

Організаційна структура, порядок та форми роботи.

Повноваження Рахункової Палати ЄС.

Юридична сила рішень Рахункової палати.

Модуль 3. Органи та агенції Європейського Союзу.

Тема 10. Органи Європейського Союзу.

Органи ЄС: поняття, правовий статус, функції, завдання.

Джерела правового статусу органів ЄС: органи та комітети первинного та вторинного права ЄС.

Відмінність правового положення органів ЄС від структурних підрозділів при інституціях ЄС.

Економічний та соціальний комітет: склад, порядок формування, повноваження, юридична сила рішень. Участь у законодавчому процесі в ЄС.

Комітет регіонів: склад, порядок формування, повноваження, юридична сила рішень. Участь у законодавчому процесі в ЄС.

Тема 11. Європейський Омбудсмен.

Джерела правового статусу Європейського Омбудсмена.

Порядок призначення та звільнення Європейського Омбудсмена.

Повноваження Європейського Омбудсмена

Порядок звернення до Європейського Омбудсмена: юридична сила рішень.

Аналіз щорічних річних звітів (Annual Reports) Європейського Омбудсмена.

Тема 12. Верховний представник Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки.

Правовий статус, процедура призначення та обсяг компетенції Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки

Взаємодія Верховного представника ЄС із СЗБП, Голови Європейської Ради та Голови Європейської Комісії в інституційній архітектурі зовнішньої діяльності ЄС.

Роль Європейської служби з питань зовнішньої діяльності в здійсненні повноважень Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки.

Тема 13. Агенції Європейського Союзу.

Агенції як елементи інституційної системи Європейського Союзу.

Юридичний статус, завдання, найменування та функції агенцій ЄС.

Європейський інвестиційний банк: функції, формування капіталу та порядок надання інвестицій. Співробітництво із Україною.

Європейське поліцейське відомство (Європол): мета діяльності та предмети відання, повноваження, керівні органи. Співробітництво із Україною.

Євроюст: мета діяльності та предмети відання, повноваження, керівні органи.

Європейська оборонна агенція: мета діяльності та предмети відання, повноваження, керівні органи.

4. Обсяг і структура навчальної дисципліни

Тема навчальної дисципліни	Обсяг у годинах							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	У тому числі			Усього	У тому числі		
		Л	ПЗ	СРС		Л	ПЗ	СРС
Модуль 1. Історія становлення та загальні принципи побудови інституційної системи Європейського Союзу								
Тема 1. Історія становлення інституційної системи Європейського Союзу	14	4	4	6	14	2	2	10
Тема 2. Принципи побудови інституційної системи Європейського Союзу	6	2	2	2	2			2
<i>Разом</i>	<i>20</i>	<i>6</i>	<i>6</i>	<i>8</i>	<i>16</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>12</i>

Модуль 2. Європейський Парламент, Європейська Рада, Рада Європейського Союзу, Європейська Комісія, Суд Європейського Союзу, Європейський Центральний Банк, Рахункова Палата								
Тема 3. Європейський Парламент	16	4	4	8	12	2		10
Тема 4. Європейська Рада	10	2	2	6	12		2	10
Тема 5. Рада Європейського Союзу	10	2	2	6	12		2	10
Тема 6. Європейська Комісія	10	2	2	6	12		2	10
Тема 7. Суд Європейського Союзу	16	4	4	8	10			10
Тема 8. Європейський Центральний Банк	8	2	2	4	10			10
Тема 9. Рахункова Палата	8	2	2	4	10			10
<i>Разом</i>	78	18	18	42	78	2	6	70
Модуль 3. Органи та агенції Європейського Союзу								
Тема 10. Органи Європейського Союзу	14	2	2	10	14			14
Тема 11. Європейський Омбудсмен	10	2	2	6	10			10
Тема 12. Верховний представник Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки	12	2	2	8	10			10
Тема 13. Агенції Європейського Союзу	16	2	2	12	22			22
<i>Разом</i>	52	8	8	36	56			56
Усього годин / кредитів ECTS	150 / 5	32	32	86	150 / 5	4	8	138

5. Темі лекційних і практичних занять

5.1. Темі лекційних занять

Темі навчальної дисципліни	Темі лекцій	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1. Історія становлення та загальні принципи побудови інституційної системи Європейського Союзу			

Тема 1. Історія становлення інституційної системи Європейського Союзу	1.1. Інституційний механізм Європейських Співтовариств (1951-1986)	2	2
	1.2. Еволюція правового статусу інституційного механізму з часу створення Європейського Союзу до прийняття Лісабонського договору	2	
Тема 2. Принципи побудови інституційної системи Європейського Союзу	2. Принципи побудови інституційної системи Європейського Союзу	2	
Модуль 2. Європейський Парламент, Європейська Рада, Рада Європейського Союзу, Європейська Комісія, Суд Європейського Союзу, Європейський Центральний Банк, Рахункова Палата			
Тема 3. Європейський Парламент	3.1. Еволюція правового статусу Європейського парламенту. Аналіз законодавства щодо порядку формування та вимог до кандидатів	2	2
	3.2. Повноваження Європейського Парламенту: законодавча, бюджетна функції, функція політичного контролю та консультативна	2	
Тема 4. Європейська Рада	4. Правовий статус Європейської Ради	2	
Тема 5. Рада Європейського Союзу	5. Правовий статус Ради Європейського Союзу	2	
Тема 6. Європейська Комісія	6. Правовий статус Європейської Комісії	2	
Тема 7. Суд Європейського Союзу	7.1. Склад, порядок формування засідання та правова природа рішень Суду Справедливості та Загального Суду	2	
	7.2. Прямі та непрямі провадження в Суді ЄС	2	
Тема 8. Європейський Центральний Банк	8. Правовий статус Європейського Центрального Банку	2	

Тема 9. Рахункова Палата	9. Правовий статус Рахункової Палати	2	
Модуль 3. Органи та агенції Європейського Союзу			
Тема 10. Органи Європейського Союзу	10. Органи Європейського Союзу	2	
Тема 11. Європейський Омбудсмен	11. Правовий статус Європейського Омбудсмена	2	
Тема 12. Верховний представник Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки	12. Правовий статус Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки	2	
Тема 13. Агенції Європейського Союзу	13. Агенції Європейського Союзу	2	
Усього		32	4

5.2. Теми практичних занять

Теми навчальної дисципліни	Теми практичних занять	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1. Історія становлення та загальні принципи побудови інституційної системи Європейського Союзу			
Тема 1. Історія становлення інституційної системи Європейського Союзу	1.1. Інституційний механізм Європейських Співтовариств (1951-1986)	2	2
	1.2. Еволюція правового статусу інституційного механізму з часу створення Європейського Союзу до прийняття Лісабонського договору	2	
Тема 2. Принципи побудови інституційної системи Європейського Союзу	2. Принципи побудови інституційної системи Європейського Союзу	2	
Модуль 2. Європейський Парламент, Європейська Рада, Рада Європейського Союзу, Європейська Комісія, Суд Європейського Союзу, Європейський Центральний Банк, Рахункова Палата			

Тема 3. Європейський Парламент	3.1.Еволюція правового статусу Європейського парламенту. Аналіз законодавства щодо порядку формування та вимог до кандидатів	2	
	3.2. Повноваження Європейського Парламенту: законодавча, бюджетна функції, функція політичного контролю та консультативна	2	
Тема 4. Європейська Рада	4. Правовий статус Європейської Ради	2	2
Тема 5. Рада Європейського Союзу	5. Правовий статус Ради Європейського Союзу	2	2
Тема 6. Європейська Комісія	6. Правовий статус Європейської Комісії	2	2
Тема 7. Суд Європейського Союзу	7.1.Склад, порядок формування засідання та правова природа рішень Суду Справедливості та Загального Суду	2	
	7.2. Прямі та непрямі провадження в Суді ЄС	2	
Тема 8. Європейський Центральний Банк	8. Правовий статус Європейського Центрального Банку	2	
Тема 9. Рахункова Палата	9. Правовий статус Рахункової Палати	2	
Модуль 3. Органи та агенції Європейського Союзу			
Тема 10. Органи Європейського Союзу	10. Органи Європейського Союзу	2	
Тема 11. Європейський Омбудсмен	11. Правовий статус Європейського Омбудсмена	2	
Тема 12. Верховний представник Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки	12. Правовий статус Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки	2	
Тема 13. Агенції Європейського Союзу	13. Агенції Європейського Союзу	2	
Усього		32	8

6. Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Інституційне право Європейського Союзу» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань або задач, захист реферату за ініціативи студента тощо. За результатами практичних занять із кожного з трьох модулів розраховується середньоарифметична кількість балів (максимальна оцінка за кожен модуль – 10 балів), що включається до підсумкової оцінки знань.

Протягом семестру студенти виконують завдання для **самостійної роботи** (опрацювання статистичних даних установ ЄС, звітів інституцій, органів та агенцій; підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції та статей; проведення дослідження (проекту) з вузької проблематики з подальшою його презентацією тощо). Робота є індивідуальною та самостійною, а отже співавторство студентів та інші форми надання допомоги один одному не допускаються. При виконанні самостійної роботи студент зобов'язаний дотримуватися правил щодо академічної доброчесності та безпосередньо недопущення плагіату. Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 10.

Формою **підсумкового контролю** знань студентів з дисципліни є іспит. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за іспит, становить 60 балів. Іспит складається в усній формі за білетами до іспиту. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої студент допускається до іспиту, становить 25 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів дисципліни «Інституційне право Європейського Союзу»:

Поточний контроль			Самостійна Робота студентів	Підсумковий контроль	Підсумкова оцінка знань
Практичні заняття				Іспит	
Модуль №1	Модуль №2	Модуль №3			

max 10	max 10	max 10	max 10	max 10	max 10
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

Критерії оцінювання з дисципліни «Інституційне право Європейського Союзу»:

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті (за модуль)	Max 10	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	8	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	6	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	4	Мінімальні результати, достатні для отримання позитивної оцінки.
	Min 0-3	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Оцінка самостійної роботи студента	Max 10	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження, вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні та практичні висновки.
	9	В роботі розкрито основні положення теми, але є деякі неточності у викладанні матеріалу, теоретичні поняття недостатньо підкріплено фактичними даними.
	8	Основні положення теми розкрито, але деякі питання висвітлено неповно. Студент добре володіє матеріалом, але відсутня творчість та самостійність у дослідженні.
	7	Основні теоретичні питання висвітлено поверхнево, немає висновків або висновки не мають самостійного характеру; студент слабо володіє матеріалом.
	6	Основні положення теми висвітлено поверхнево, теоретичні положення не підкріплені фактичним матеріалом; немає висновків; студент слабо володіє матеріалом роботи.
	Min 0-5	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок; немає висновків; студент не володіє матеріалом роботи.
Іспит	Max 60	1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах та концепціях дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни та використання отриманих знань у практичній роботі.
	55	1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з

		додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
50		1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
45		1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки та суттєві неточності у відповіді на іспиті за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
40		1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на іспиті за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
35		1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на іспиті.
Min 0		1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Інституційне право Європейського Союзу» виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною	3	

	кількістю недоліків		70 – 74
Е	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати		35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс	2	0 – 34

7. Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Договір про Європейський Союз 1992 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text

Договір про функціонування Європейського Союзу 1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text

Council Directive (EC) No 93/109 of 6 December 1993 laying down detailed arrangements for the exercise of the right to vote and stand as a candidate in elections to the European Parliament for citizens of the Union residing in a Member State of which they are not nationals. *Official Journal*.1993. Serie L. No. 329. P.34-38.

Decision of the European Parliament No 94/262/ECSC of 9 March 1994 on the regulations and general conditions governing the performance of the Ombudsman's duties. *Official Journal*.1994. Serie L. No. 113. P.15-18.

Rules of procedure of the European economic and social committee of 10 February 2021. *Official Journal*. 2021. Serie L. No. 46. P.47-81.

Rules of procedure the Committee of the Regions on 31 January 2014. *Official Journal*. 2014. Serie L. No. 65. P.41-64.

7.2. Література

Основна література

1. Грицяк І.А., Говоруха В.В., Стрельцов В.Ю. Правова та інституційна основи Європейського Союзу. Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2009. 620 с.
2. Довгань В. М. Європейський Парламент. Правовий статус і компетенція в системі органів Європейського Союзу: Монографія. К.: КНТ, 2007. 204 с.
3. Донець А. А. Деякі аспекти реалізації міжнародно-правового статусу регіонів в Європейському Союзі через Комітет Регіонів. Державне будівництво та місцеве самоврядування. Харків : Право, 2017. Вип. 33. С. 150-161.
4. Європейське право: Право Європейського Союзу: підручник: у трьох книгах / За ред. В. І. Муравйова. Київ: Ін Юре, 2015. 312 с.
5. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу : монографія / під ред. І. В. Яковюка. Київ, 2012. 208 с.
6. Інституційна система ЄС : навч. посіб. / Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, Н. М. Рудік. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. 220 с.

7. Інституційне право Європейського Союзу / В.І. Муравйов, О.М. Шпакович, О.М. Лисенко та ін. Київ: ІнЮре, 2015. 312 с.
8. Комарова Т.В. Суд Європейського Союзу: розвиток судової системи та практики тлумачення права ЄС: монографія. Харків: Право, 2018. 528 с.
9. Комарова Т.В. Юрисдикція Суду Європейського Союзу: монографія. Харків: Право, 2010. 360 с.
10. Сандро Гоці. Європейська Комісія. Процеси ухвалення рішень і виконавчі повноваження / Пер. з італійської. – К. : К.І.С., 2007. 208 с.
11. Микієвич М. М. Інституційне право Європейського Союзу у сфері зовнішньої політики та безпеки: Монографія. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. 416 с.
12. Тюшка А. Договір про конституцію для Європи: генезис, юридична природа, політична цінність: монографія. Київ: К.І.С., 2007. 228 с.
13. Яковюк І. В. Правові основи інтеграції до ЄС: загальнотеоретичний аналіз: монографія. Харків: Право, 2013. 760 с.

Додаткова література

1. Грицяк І. Право та інституції Європейського Союзу: навчальний посібник. Київ, 2006. 300 с.
2. Вдовиченко О. Основні зміни інституційної системи Європейського Союзу після Лісабонського договору. Юридична Україна. 2010. № 9. С. 118–123.
3. Вдовиченко О. І. Верховний представник з іноземних справ і політики безпеки в інституційній системі Європейського Союзу. Формування європейського правового простору: історія і сучасність : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 20 трав. 2011 р. Х., 2011. С. 153–156.
4. Гріненко О. О. Особисті привілеї та імунітети членів інституцій Європейського Союзу. Часопис Київського університету права. 2011. № 2. С. 275–278.
5. Давиденко О. І. Правовий статус Верховного представника ЄС із закордонних справ та безпекової політики. Держава і право. Юридичні і політичні науки. К., 2013. Вип. 60. С. 412-418.
6. Демчишина В. Р. Роль інституційного механізму Європейського Союзу у міграційній сфері. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 8. С. 231-235.
7. Книш С. В. Передумови запровадження інституту омбудсмена Європейського Союзу. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. № 4. С. 185-188.
8. Комарова Т. Взаємодія Суду справедливості Європейського Союзу з іншими судовими установами. Право України. 2018. 4. С. 223-232.
9. Комарова Т.В. Суд ЄС у контексті становлення інституційної системи Європейських Співтовариств. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Право. 2008. Вип. 11. С. 48-51.

10. Краснопольська Т. М. Узгодженість та вплив в Європейському Парламенті крізь призму політичних груп. Актуальні проблеми політики. 2018. Вип. 62. С. 103-113.
11. Маринів І.І. Роль Європейського омбудсмена щодо захисту прав громадян ЄС та забезпечення належного управління інституційного механізму Європейського Союзу. Право та інновації: журнал. Харків : Право, 2020. № 3 (31). С. 38-45.
12. Мартинов А. Ю. Політична система Європейського Союзу після виборів Європейського Парламенту 2019 року. Європейські історичні студії. 2019. № 14. С. 15-30.
13. Марущак А. І. Європейський досвід з питань боротьби з правопорушеннями в інформаційній сфері. Безпека інформації. 2019. Том 25. № 1. С. 13-17.
14. Михалчич В. М. Ознаки правового статусу Європейського центрального банку. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. 2019. Вип. 54. С. 224-226.
15. Морозов С. О. Створення Європейської Ради 1974 р.: інституалізація міждержавної співпраці в рамках європейських спільнот. Сторінки історії : збірник наукових праць. 2019. Вип. 48. С. 186-207.
16. Пістракевич О. Особливості законодавчого процесу в Європейському Союзі. Ефективність державного управління. 2014. Вип. 39. С. 85-92.
17. Передерій О. С. Європейське поліцейське відомство в інституціональному механізмі Європейського Союзу: історичні передумови створення, порядок формування, компетенція. Право і безпека: Науковий журнал. 2010. № 2 (34). С. 34-38.
18. Рудік О. М. Порядок денний Європейської Комісії 2019 – 2024 рр. : нові орієнтири європеїзації. Теорія та історія державного управління. 2019. Вип. 3 (42). С. 35-45.
19. Сахнюк В. В. Прояв наднаціональності у функціонуванні інституційної системи Європейського Союзу. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 4. С. 197-200.
20. Сягровець В. А. Міжнародне співробітництво у сфері протидії тероризму в Європі: аналіз нормативно-правової бази. Південноукраїнський правничий часопис. 2017. № 2. С. 9-12.
21. Шамраєва В.М. Еволюція дипломатичної служби Європейського Союзу. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. Вип. 4. С. 51-57.
22. Яковюк, І. В. Європейська Рада: еволюція правового статусу. Вісник Національної академії правових наук України : зб. наук. пр. / Нац. акад. прав. наук України. Харків : Право, 2014. №3 (78). С. 53-61.
23. Яковюк, І. В. Рахункова палата в інституційному механізмі ЄС: загальнотеоретична характеристика. Державне будівництво та місцеве

самоврядування : зб. наук. пр. / ред. кол. : Ю. П. Битяк та ін.. Х.: Право, 2010. № 19. С. 35–45.

7.3. Інтернет-ресурси

<http://europa.eu> — Офіційна сторінка Європейського Союзу
<http://www.eurotreaties.com/eurotexts.html> тексти установчих договорів Європейського Союзу
www.minjust.gov.ua/file/23491 — Консолідовані версії Лісабонського договору (українською мовою)
<http://www.euractiv.com> — медіа портал Європейського Союзу
<http://www.europarl.europa.eu> — офіційна сторінка Європейського Парламенту
<http://ec.europa.eu> — офіційна сторінка Європейської Комісії
<http://www.consilium.europa.eu> — офіційна сторінка Ради Європейського Союзу
<http://www.curia.europa.eu> — офіційна сторінка Суду справедливості Європейського Союзу
<https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html> - офіційна сторінка Європейського Центрального Банку
<https://www.eca.europa.eu/en/Pages/ecadefault.aspx> - офіційна сторінка Рахункової Палати
<http://www.ombudsman.europa.eu/start.faces> — офіційна сторінка Європейського Омбудсмена
<https://www.eesc.europa.eu/pl> - офіційна сторінка Європейського Економічно-соціального комітету
<https://cor.europa.eu/en> - офіційна сторінка Комітету регіонів Європейського Союзу
<http://eur-lex.europa.eu/homepage.html> - пошукова система нормативних актів ЄС

7.4. СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри права Європейського Союзу. URL:

http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=623:kafedra-prava-yevropeiskoho-soiuzu&Itemid=151

7.5. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни

Відкритий доступ до он-лайн ресурсів Oxford University Press, до Інформаційно-правових систем ЛІГА:ЗАКОН (Система ГРАНД та Система аналізу судових рішень VERDICTUM).

Доступ можливий у залі правової інформації Навчально-бібліотечного комплексу (вул. Пушкінська 84-А, 3 поверх).